

ANGELO CALAFATI - Prispevki k biografiji

Gorazd MARUŠIČ

kustos, Pokrajinski muzej Koper, 66000 Koper, Kidričeva 19, YU
conservatore, Museo regionale di Capodistria

POVZETEK

Prispevek podaja oris življenja Angela Calafatija kot enega najvidnejših protagonistov istrske zgodovine v času med prvo avstrijsko zasedbo 1797 do Dunajskega kongresa 1814/15. Na osnovi nekaterih novih dogajanj in virov avtor osvetljuje zanimivo, mestoma tudi sporno in ambiciozno osebnost istrskega prefekta, ki je bil eden glavnih stebrov in privrženecv Napoleona na istrskih tleh. Na koncu so kot dodatek k tekstu navedene nekatere sodne pravde, ki jih je Angelo Calafati vodil po prihodu v Koper leta 1798.

UVOD

Prelomna zgodovinska obdobja, kakršnih v preteklosti Istre poznamo kar precej, so običajno potisnila v ospredje osebnosti, ki so se odlikovale ne le po moralnih vrednotah in značajskih potezah, temveč tudi po politični intuiciji, prodornosti in velikopoteznosti.

Eno takih prelomnih obdobjev v novejši istrski zgodovini zagotovo pomeni čas med 1797, ko je propadla Beneška republika, in letom 1813/14, ko se je zrušila kratkotrajna francoska oblast v Istri in je po dunajskem kongresu nastopilo stoletno obdobje avstrijske vladavine. To celotno burno in dinamično obdobje je ne le v Kopru, temveč tudi v širši Istri s svojo dejavnostjo in aktivnostjo zaznamoval istrski prefekt Angelo Calafati (1765-1822).

Zlasti v italijanski historiografiji je Angelo Calafati dokaj podrobno obdelan, v slovenski je pa o njem napisanega bore malo. Precej je o njem arhivskega gradiva, zlasti v Državnem arhivu v Trstu v fondih C.R. Governo di Trieste (1776-1813) in v Pokrajinskem arhivu v Kopru v družinskih fondih Cadamuro, de Bello, Gravisi itd. Nekaj originalnih dokumentov hrani tudi Pokrajinski muzej v Kopru. Obsežen biografski oris je pripravil R.M. Cossar pod naslovom *L'avvocato Angelo Calafati, prefetto, barone ed intendante Napoleonico* (Archeografo Triestino, vol. XVIII-XIX, Trieste 1952/53), dalje G. Saba v delu *Alcuni documenti riguardanti Angelo Calafati* (AT

1954), precej krajših člankov in razprav pa je Calafatiju posvetil tudi D. Venturini. Za spoznavanje Calafatijevega političnega delovanja pa tudi razmer v tedanji Istri je zelo koristno in priročno delo G. Quarantottija *Trieste e l'Istria nell'età napoleonica* (Firenze, 1954), dalje A. Tamara *La loggia massonica di Capodistria (1806-1813)*, (AMSI XXXIX, Pola, 1927), A. Cherinija *Ordine pubblico e ordinamento giudiziario e carcerario in Istria 1797-1805*, (AMSI, XVIII, NS, Venezia, 1969) in številna druga krajša dela, razprave in prispevki v strokovni periodiki.

Pričujoči prispevek naj bi na osnovi nekaterih novih dognanj in dokumentov še dodatno osvetlil to zanimivo, mestoma tudi sporno in ambiciozno osebnost istrskega prefekta, ki je bil eden glavnih stebrov in privrženecv Napoleona na istrskih tleh.

Calafatijeva dejavnost od prihoda v Koper do konca prvega avstrijskega obdobja (1798-1804)

Nekaj osnovnih življenjskih podatkov pove, da je bil Angelo Calafati rojen 12. aprila 1765 na otoku Hvaru v Dalmaciji. Njegov oče Antonio je bil po poklicu advokat, mati Antonia di Pietro di Lupi pa gospodinja. Njegove rodbinske vezi segajo na Kreto, kakor je razvidno iz družinskega grba.¹

Na padovanski univerzi je doktoriral iz rimskega, naravnega in cerkvenega prava. Sredi maja 1791 je postal predstavnik hvarske komune v Benetkah. Po vrnit-

¹ Dolcetti G. *Il libro d'argente dei Cittadini di Venezia e del Veneto V*, Venezia, 1922, str. 129

vi na Hvar je postal zastopnik v mestnem svetu, ki ga je kasneje sprejel tudi za svojega prokuratorja.²

Calafatijevo politično delovanje se je pričelo v letih 1796/97, ko je ob Napoleonovih vojnah v severni Italiji prišlo do velikih političnih in upravnih sprememb na širšem območju severnega Jadrana in avstrijskih dežel. Za nadaljnjo usodo Istre in Dalmacije so bili velikega pomena zlasti odnosi med Napoleonom in Beneško republiko. Ko se je 17. aprila 1797 francoski posadki uprlo prebivalstvo v Veroni in ga je moral general Kilmaine v krvi zatreti, so si Francozi upor razlagali kot kršitev beneške nevtralnosti. 1. maja 1797 je Napoleon Beneški republiki napovedal vojno, po doževem padcu 12. maja pa je bila proglašena Demokratična beneška republika.

1. junija 1797 je Javni odbor Beneške komune določil Calafatija, Mabila in Garagnina kot odposlance, ki naj bi predstavljali "revolucionarno vladno Dalmacije". V ta namen je delegacija 19. junija 1797 z ladjo priplula pred Zadar, kjer jo je sprejel beneški providur A. Querini. Toda v Dalmaciji je bila privržena novi demokratični miselnosti le peščica intelektualcev; ljudstvo je bilo pod vplivom cerkvene propagande, ki je bila javno naperjena proti "jakobincem in brezbožnikom". Tako se je Calafatijevo in Garagninovo odposlanstvo izjalovilo. Ob uporih popularov sta bila v Splitu ubita vodja francoske stranke Matutinović in Marušič, v Šibeniku pa francoski konzul Zulatti. To stanje so končale avstrijske zasedbene čete, ki so pod vodstvom generala Rukovina pričele zasedati nekdanjo beneško Dalmacijo.³

Po vrnitvi iz Dalmacije je bil Calafati v Benetkah izvoljen v svet advokatov⁴, po avstrijski zasedbi Benetk, januarja 1798, pa se je preselil v Koper, da bi rešil sodni spor svojega prijatelja Niccolòja Orlandinija, ki je imel tu svoje trgovsko podjetje.⁵ Kmalu je Calafati v Kopru dobil tudi dovoljenje za opravljanje advokatske službe. 25. julija 1798 se je poročil s Koprčanko Mariano Urbani, hčerko zdravnika Leoneja Urbanija. V koprski stolnici ju je poročil škof Bonifazio da Ponte, poročni priči sta bila markiz Hieronimo Gravisi in Nicolò de Baseggio.⁶

Kot advokat je Calafati leta 1798 reševal še druge spore, zlasti med plemiškimi družinami Gravisi, Bocchina in številnimi drugimi. Z uspešnim odvetniškim delom si je pridobil ugled v visoki meščanski in plemiški družbi, kljub temu pa se je posvečal tudi pravičnim med kmeti in njihovimi gospodarji.⁷

Januarja 1802 je skupaj z G. Tottojem postal "višji paznik mostov" (soprastante di ponti). V naslednjem mesecu je bil povišan v "sodnika za škodo" (giudice alli danni dati). S trdim delom in uspehi je potrdil svoje sposobnosti in si pridobil zaupanje istrske vlade. 12. januarja 1802 je bil sprejet v koprski Veliki svet oziroma je bil uvrščen med mestno plemstvo, kot je razvidno iz spodnjega dokumenta: "Angelum Calafati J.U.D. Nobilem Pharrensem, et Nonensem etc. erarum ornamento virtutum clarissimum et spectatissimum. Idem itaque eorundem Comitiorum generalibus, paribusque simul convenientibus, non secretis, ut de more, suffragiis, sed specialibus et honorabilibus Acclamantionibus civis fuit repente cum suis Descendibus legitimis in perpetuum Acclamatus, et Renuntiat, Omnibus ideo Honoribus, Juribus, Privilegiis, Favaribus, et Praeemintiis Civibus Nostri consensu et servatis, et imposterum concedendis, vel ex consuetudine quomodolibet pertinentibus, gaudet et fruatur.

Hoc vero publicum de dato Civitatis Jure Instrumentum Nostri Subscriptionibus firmatum, Nostroque Sigille munitum, praelaudato Civi nostro fieri et tradi curavimus.

Dat. Justinop. pridie Idus Januarii MDCCCII.

Antonius Comes de Tacco

Elius Cristophorus Barbo⁸

Istega leta je bil skupaj z Angelom Venierjem izvoljen za sindika koprskega Velikega sveta. Carne di Steffaneo ju je 15. aprila 1803 na tej funkciji potrdil še za nadaljnji dve leti. Calafati je funkcijo sindika opravljal od 1. maja 1802 do konca aprila 1805. Od Cesarsko - kraljevske komore je dobival 170 lir plače mesečno. Poleg tega je zaradi vestno opravljenega dela napredoval in po cesarsko - kraljevskem odloku Istrske vlade postal namestnik civilnega pretorja v Kopru.⁹

22. januarja 1804 je napredoval v komisarja državne komisije za ekonomijo istrske province.

V času svojega sindikovanja je hotel spremeniti in posodobiti mesto z gradnjo modernih širokih ulic - alej. Tako je začel rušiti staro mestno obzidje od Porte Germaniche (od Mudinih vrat) do Belvederja. Porušene so bile tri mesnice in oratorij S. Štefana.¹⁰ Zaradi rušenja mesnic je prišel v spor s koprsko nobiliteto, zlasti z Giovannijem Tottojem in predsednikom istrske vlade Filipom de Rothom. V teh sporih se je že razodevalo tudi Calafatijevo politično delovanje in prepričanje. Tako je

2 Cossar R.M. L'avvocato Angelo Calafati Prefette, barone ed intendente Napoleonico, Archeografo Triestino, vol. XVIII - XIX, Trieste, 1952/53, str. 39

3 Zwitter F. Napoleonove Ilirske province, 1809 - 1814, Napoleonove Ilirske province, Ljubljana, 1964, str. 27

4 Alberti A., Cessi R. Verbal delle sedute municipalita provvisoria di Venezia, 1797/III, Bologna, 1928, str. 284

5 Allegazione della dita Orlandini di Capodistria, Dalle stampe di Francesco Andreola, 1798, Biblioteca civica, Trst, sig. R.P.MISC., 4 - 3116

6 Pokrajinski arhiv Koper (dalje PAK), Družinski fond Cadamuro, a.e.14

7 PAK, Notarski spisi, škata 111, Bortolo de Rin, knjiga 276

8 Cossar R.M. ibidem, str. 49

9 PAK, Družinski fond Cadamuro, a.e., 11

10 Državni arhiv Trst (dalje DAT), fond C. R. Governo di Trieste (1776 - 1813), 603, Comuni dell'Istria

že l. 1802 med drugim pisal francoskemu generalu Mas-seni: "Brez obzira je potrebno poraziti avstrijsko vojsko, a če bi se pokazala priložnost, tudi ubiti avstrijskega cesarja, podonavskega diktatorja".¹¹

Zaradi organizacije upora proti avstrijskim oblastem in povečevanja idej francoske revolucije ter Napoleona se je moral konec leta 1804 umakniti v Benetke.

Calafatijev politični vzpon v času Italijanskega kraljestva (1806 -1809)

V III. koalicijski vojni proti Napoleonu je bila Avstrija premagana 20.oktobra pri Ulmu, 14.novembra 1805 pa pri Slavkovu (Austerlitzu). V Bratislavi je bil 26.decembra 1805 sklenjen mir, po katerem je prišla Istra pod Italijansko kraljestvo (4. člen mirovne pogodbe).

V začetku novembra 1805 je Angelo Calafati, tedanji predsednik koprškega apelacijskega sodišča, poslal koprsko delegacijo, ki sta jo sestavljala Niccolò del Bello (nekdanji koprski sindik pod beneško oblastjo) in Benedetto Petronio, v štab francoskega generala Masséne s prošnjo, da francoska vojska zasede Istro. Tako so Francozi 21.novembra 1805 zasedli Koper. Ob okupaciji je general Masséna zahteval 60.000 fiorinov (goldinarjev) vojaške kontribucije, vendar so jo Francozi dobili samo 20.000. Francoski okupacijski komandant Istre Solignac je 25.novembra 1805 ustanovil začasno vlado, ki so jo sestavljali: Angelo Calafati, Niccolò del Bello in štirje predstavniki mestnega plemstva. 6.decembra je general Seràs zamenjal generala Solignaca na čelu okupacijske vojske v Istri. Ustanovil je novo istrsko začasno vlado, ki jo je sestavljalo šest svétnikov: grof Francesco Bocchina, Niccolò del Bello, Niccolò Papadopoli, Antonio Lugnani, Bartoli Colombani in Stefano Colombani. Predsednik vlade je postal Angelo Calafati. 7.februarja 1806 je bil ustanovljen Magistrat kot nekakšna istrska vlada, ki jo je sestavljalo šest članov. Predsednik Magistrata je ponovno postal Angleo Calafati, njegov tajnik pa advokat Giovanni Vincenzo Benini, finančni intendant je postal Maria Silvestrini Venier, upravitelj rudnikov in gozdov Bartoletti Zulatti, inšpektor dela, voda mostov in cest inženir Benedetto Petronio, policijski komisar pa Angelo Venier.

Calafati je hotel izboljšati družbeno in kulturno raven prebivalstva ter izkoreniniti nepismenost. V ta namen je ustanovil šole, tiskarno, gledališče in igralnico. Tako so bile v Istri prvič ustanovljene civilne šole z italijanskim jezikom v mestih, a po vaseh so bile ilirske šole (s slovenskim - hrvaškim jezikom).

V Kopru, kot v glavnem mestu istrskega departmaja, je bil novembra 1807 ustanovljen licej. V njem je poučevalo 8 profesorjev, ki so predavali moralo, mate-

Potni list istrskega prefekta Angela Calafatija iz leta 1813, Pokrajinski muzej Koper

matiko, književnost in zgodovino, civilno pravo, fiziko, risanje in francoščino. Obstajale so tudi druge poklicne šole, kot na primer za kirurgijo, babištvo in lekarništvo.¹²

Gasparo Weiss je enkrat tedensko izdajal časopis Foglio periodico Istriano in druge publikacije v propagandne namene. Gledališče je delovalo ob raznih svečanostih, npr. ob rojstnem dnevu Napoleona ali ob obisku Maršala Marmonta in njegove žene v Kopru.¹³ Bila je ustanovljena igralnica, v katero so prihajali mornarji, trgovci in ostalo meščanstvo.

Kot začasni predsednik Istrske vlade je imel Calafati nastopni govor, v katerem je med drugim poudaril:

"V Istri se je govorilo o združitvi s Trstom ali Kranjsko, toda združeni smo z Italijanskim kraljestvom in s tem smo zadovoljni. Dolgo sta bila prisotna strah in malodušje, zato se moramo pogumnim vojakom zahvaliti za sedanje in bodoče srečo. Če se bomo kulturno obnašali, bo med nami in novimi oblastniki nastalo sožitje, saj gre za osebnosti, ki so znane po svojih slavnih dejanjih; potrebno jih je priznati in jih za ta dejanja odlikovati.

Avstrijci so odšli, Francozi pa so nas s svojim prihodom osrečili.¹⁴

11 Quarantotti G. Trieste e l'Istria nell'età napoleonica, Firenze, 1954, str. 105

12 DAT, fond C. R. Governo di Trieste (1776 - 1813), 1348, Capodistria, publica istruzione, 1810

13 PAK, Družinski fond Cadamuro, a.e. 88

Po Napoleonovem ukazu se je 1. maja 1806 Istra uradno priključila k Italijanskemu kraljestvu. Svečanost se je pričela z izstrelitvijo topovske salve ob jutranjem svitu ter se nadaljevala v stolnici s petjem "Te Deum". Od tam so se predstavniki nove oblasti napotili v državne urade, kjer so podpisali zapiske o zvestobi Italijanskemu kraljestvu. Calafati je imel govor, v katerem je poudaril, kako so Istrani srečni, da so postali del Italijanskega kraljestva in da je Italija njihova domovina.¹⁵

15. maja 1806 je dal Calafati svoj govor izobesiti na vsa javna mesta po Istri. V njem med drugim Istranom obljublja: "Srečno boste živeli; nesrečni ne boste nikoli, ker ste podložni največjemu in najboljšemu vladarju Napoleonu. Varni in slavni boste zbudili zavidenje vseh drugih ljudstev na zemlji," zaključuje svoj govor.¹⁶

Departmajski svet je bil ustanovljen s podkraljevim odlokom 22. decembra 1807. Sestavljen je bil iz 30 članov, ki jih je imenovala italijanska vlada po Calafatijem predlogu. Ob otvoritvi generalnega zbora departmaja 6. marca 1808 je imel svečani govor, v katerem se je kritično ozrl na preteklost Istre in njenega prebivalstva ter glede prihodnosti zlasti poudaril:

"Istra je revna po naravnih bogastvih, a s pridnim delom lahko postane bogata. Dežela ima ugoden položaj in milo klimo. Lahko bi bila en sam sadovnjak, saj ima bogate gozdove, rudnike, obilen ribolov, domačo sol in prekrasna pristanišča.

Koliko je provinc na svetu, okrožij našega kraljestva, ki imajo polovico manj dobrin, a so bogate.

Na enak način lahko zastavimo napredek v kmetijstvu. Kmet bo našel v svojih izdelkih zamenjavo za svoj trud. Njegova hiša ne bo obkrožena s prepadi in stezami, ampak z modernimi cestami. S plugom bo začel orati travnike..

Na enak način bo zacvetela trgovina, tako da ne bi bilo prevelikih davkov in tihotapstva.

Na ta način bi se dalo razviti vse vrste industrije, ki je bila nerazvita. Za poživitev industrije je potrebna voda kot pogonsko sredstvo, ki bi služila za manufakturo platna.

"Istrske ovce" je treba zamenjati s francoskimi, italijanskimi ali španskimi, ker je njihova volna kvalitetnejša. Treba je povečati soline, pridelati kvalitetna vina (za izvoz), likerje in olivno olje. Treba je razviti tudi druge manufakture, ki potrebujejo drva in premog kot pogonska sredstva.

Na enak način se bodo šolali naši otroci v vojaških šolah za vojaške poklice, a na licejih in univerzah za znanstveno in umetniško kariero.

Povečajmo svoj kapital, tako da bo izginilo vse zlo pod okriljem vladarja, ki mu je zadoščal en sam dan za obrambo Francije, en sam dan za poraz Nemčije. Italija je sedaj pod vladjo princa, ki je podoben svojemu očetu."¹⁷

Kot vodja Istrskega departmaja je Calafati dobil naziv prefekt. Imel je vso oblast v svojih rokah, zato so ga začeli imenovati "mali Napoleon". Prefekte je imenoval sam Napoleon za obdobje desetih let. Cesar je hotel vedeti, kakšno je družbeno in politično stanje v Istri. Za to nalogo je določil državnega svetnika Italijanskega kraljestva C. Bargnanija, ki je prišel v Koper julija 1806. Istrsko ljudstvo je bilo nezadovoljno s Calafatijem, "Robespierrom iz Kopra", C. Bergnani pa ga je pohvalil v svojem poročilu z dne 17. oktobra 1806 italijanskemu podkralju Eugenu Beauharnaisu.¹⁸ Poročilo tudi sicer podaja takratno politično in ekonomsko stanje v Istri in je zelo dragocen vir za poznavanja takratnih razmer.

Na območja Istre je v istem času delovala tudi protozidarska loža, ki jo je ustanovil francoski polkovnik Gillet. V začetku je pripadala francoski protozidarski loži "Veliki Orient" iz Pariza. Ko je bila Istra priključena Italijanskemu kraljestvu, se je preimenovala v "Grande Oriente d'Italia", njen simbol je bil "dell'Ulivo del Levante", sedež lože je pa je bil v Milanu. Pripadala je škotskemu redu, njen zaščitnik je bil Sv. Jožef iz Škotske. Prvi vse-mogočni predstojnik koprške lože je bil ing. Benedetto Petronio, član je bil tudi Angelo Calafati, ki je imel položaj mojstra (Miatre).¹⁹

Calafati je postal tudi član Akademije dei Risorti, v kateri je delovala takratna najvidnejša istrska inteligenca, kot na pr. markiz Matteo Gravis, Silvestro Venier, Angelo Sbisa, Antonio Baldini itd..²⁰

13. julija 1807 je Calafati objavil odlok, s katerim je napovedal, da bo obiskal istrske kraje:

"Prihajam med vas, dobri Istrani, da bi si ogledal naše departmaje. Prihajam, da bi spoznaval ljudi, ki so izvrševali oblast nad ljudstvom. Prihajam poizvedovat za potrebami kmeta, trgovca in obrtnika.

Istrani, izkoristite svobodo, ki jo dajeta vlada in velikodušni Princ, ki nam vlada, in ki nam želita vse najboljše. Vedno ubogajte Magistrat, ki ne pozna drugih interesov kot vaših".²¹

14 PAK, Družinski fond Cadamuro, a.e. 20

15 R. M. Cossar, ibidem, str. 55

16 Družinski fond Cadamuro, a.e. 7

17 Discorso pronunciato Dal prefetto dell'Istria all'apertura Del consiglio generale del dipartimento il di 6.marzo 1808, Biblioteca civica, Trst, sig. R.P.MISC., 3 - 1785

18 Apih E., Il rapporto sull'Istria del Consigliere di Stato Giulio Cesare Bargnani (1806), Atti di ricerche storiche Rovigno, vol. XII, Rovigno - Trieste, 1981/82, str. 204 - 335

19 Capo d'Istria l'Olivier Demande des Constitutions, 2.mars 1807, Bibliothecque Vortimole, Paris, F - m², 590

20 PAK, Družinski fond Gravis, a.e., 1/2, III.

21 Cossar R.M., ibidem, str. 62

Večkrat na leto je opravljal službena potovanja po Istri, kjer je spoznaval življenjske probleme prebivalstva. Nadzoroval je uvajanje družbeno-političnih in ekonomskih reform.

S kraljevim odlokom so 21. decembra 1807 ustanovili Družbo za miloščine (La Congregazione di Carità), ki je delovala po navodilih italijanskega notranjega ministra, prefekt Calafati pa je bil njen predstojnik.²²

V času Calafatijevega vladanja je Koper docela spremenil svojo nekdanjo podobo. Porušili so staro beneško obzidje in okoli mesta zgradili cesto. Največji poseg so opravili na današnji Cankarjevi ulici, ki je dobila ime "via Eugenia". Prebivalci Kopra so bili Calafatiju najbolj hvaležni, da je mesto oskrbel z vodo. Temu v čast je posvetilo na vodnjaku: "*Angelo Calafati/C. F. Equiti Istriae praefecto qui singulare Ductus benevolentia erga hoc oppidum aquis identidem et salubris semper destitutum. Hunc fontem, suasit, consilio, opibusque perficiendum curavit, yndicus atque Populus in G.A.T.P.P./A MDCCCIX M. FEBRUARI*".²³ Začeli so tudi izsuševati koprsko močvirje, ki je bilo leglo malarije; v ta namen je Calafati dobil 100.000 beneških lir od vlade Italijanskega kraljestva.²⁴

Vrhunec in zaton Calafatijeve kariere

Po V. koalicijski vojni proti Napoleonu leta 1809 je Avstrija izgubila tretjino svojega takratnega ozemlja:

Bavarski je prepustila Salzburg s širšo okolico,

Veliki Varšavski kneževini je prepustila zahodno Galicijo; Rusiji je prepustila vzhodno Galicijo; Franciji je prepustila Goriško, Trst, Kranjsko, zahodne dele Koroške in Hrvaške na desnem bregu Save; Avstrija je morala Franciji izplačati vojno odškodnino v višini 85 milijonov frankov, zmanjšati svojo armado na 150.000 vojakov; na ozemlju, ki je pripadalo Franciji, pa je Napoleon z dekretom 14. oktobra 1809 ustanovil Ilirske province.

V obdobju V. koalicijske vojne proti Franciji je Avstrija začasno zasedla Istro. Okupacija je trajala od 13. aprila do 22. maja 1809. V tem času so Avstrijci prefekta Calafatija poslali v internacijo v mesto Komorn na Ogrsko. Najprej so ustanovili Civilni komisariat, ki ga je vodil baron Giovanni Liebenstein, obenem pa je avstrijska vlada poslala v Koper tudi svojega zastopnika grofa Alesandra Nemetha kot vršilca dolžnosti Cesarsko - kraljevske intendance Istre. S petimi odloki je ukinil francosko upravo, davke in celinsko zaporo. Vendar je francoska vojska na čelu z generalom Schiltom okupirala Trst in že 23. maja 1809 zavzela Koper. Calafati se je vrnil iz ujetništva in občina Koper mu je posvetila alegoričen sonet.

Calafati je pod Francozi postal intendant Istre s sedežem v Kopru. To je bilo kratko obdobje dvovladja: uprava je bila še vedno v rokah Italijanskega kraljestva, oblast v Ilirskih provincah s središčem v Trstu pa je bila že nova. Italijanska Istra s središčem v Kopru je bila končno priključena Ilirskim provincam, in sicer z Marmontovim odlokom z dne 7. septembra 1810, ki je stopil v veljavo 1. oktobra istega leta. S tem odlokom so bile ukinjene prefektura Istra, finančna intendantca in podprefektura v Rovinju.

Za uspešno vodenje Istrskega departmaja je Napoleon že 8. oktobra imenoval prefekta Angela Calafatija za barona Italijanskega kraljestva. Njegova renta je znašala 15.000 lir letno. Tako je dobil svoj nov plemiški grb, ki je v enem delu ponazarjal tri srebrne vrhove z zlato luno na sredini, na desni strani je bil komet s šestimi zlatimi konicami, v drugem delu je bil na rdečem polju zlat medved in na tretjem delu zlat steber.²⁵ Tak grb so mu podelili zato, ker je bil član prostozidarske lože. Luna, zvezda, komet in steber so namreč znamenja prostozidarstva.

Meseca maja 1810 je delegacija Ilirskih provinc odpotovala v Pariz. Sestavljali so jo prefekt Angelo Calafati - kot vodja ilirske delegacije, njegova žena Mariana, hčerka z zaročencem Bartolomeom Cadamuro Morgan-tejem in dva francoska vodiča, Antoine in François. V Pariz so prispeli 14. junija 1810. 25. julija 1810 je avstrijski ambasador Schwarzenberg priredil ples v čast cerkvene poroke med Napoleonom in Luizo, hčerko avstrijskega cesarja Franca. Med plesom je izbruhnil požar, v katerem je bil Calafati hudo ranjen, žena in hči pa sta za posledicami umrli. Za Calafatija je ta tragedija pomenila enega najhujših življenjskih udarcev.

Istrska delegacija je nekoliko kasneje prišla na sprejem k cesarju Napoleonu z vprašanjem, zakaj Istra ne more več ostati sestavni del Italijanskega cesarstva, vendar ni dosegla nobene spremembe.

Zaradi hudih poškodb v požaru (opekline po nogah), se je Calafati še tri leta zdravil, toda ostal je invalid. Vsa tri leta je prosil za službeno mesto istrskega intendanta v Trstu in jo končno dobil 8. aprila 1813. Preden je odšel na službeno mesto v Trst, se je ustavil v Kopru, kjer so mu priredili slavnostni sprejem. Koprsko občina je organizirala slavnostni sprejem za barona, bivšega predsednika Magistrata nekdanje beneške Istre. "Veseli smo, da ste se vrnili v svoje mesto, kjer ste vladali in kjer je ostal vaš duh," so poudarjali Koprčani.

"Prebivalstvo se je zelo zanimalo za izboljšanje vašega zdravja. Koprčani vas imajo za svojega očeta. Ta svečani sprejem je treba zabeležiti z dokumentom v zadovoljstvo prebivalstva, ki se bo spominjalo tega svečanega dne."²⁶

²² Prefetto dell'Istria alle congregazioni di Carita, Biblioteca civica, Trieste, sig. R.P.MISC., 2 - 1744

²³ Cossar R.M., ibidem, str. 67

²⁴ PAK, Gružinski fond de Bello, a.e. 2

²⁵ Benedetti A., Secondo contributo di blasonaria Giuliana, Porta Orientale, 1936, str. 212

V Trst je Calafati prišel 15. maja 1813. Takoj se je lotil dela. Ukinil je svečarno Machlig, kjer so se zbirali nasprotniki režima. Reorganiziral je gledališče, obnovil in polepšal je cerkev Sv. Antona starega. Obnoviti je dal palačo Biserini, kjer je bil sedež intendance. V bližini intendance je dal odpeljati ruševine nekdanjega samostana minoritov. Na tem prostoru je zgradil nov trg, ki ga je poimenoval po Napoleonovi zmagi v Lützen, načrte je izdelal arhitekt Pietro Nobile. Od 10. septembra do 5. oktobra 1813 je bil Calafati v Gorici. Mesto je dal polepšati in modernizirati.²⁷ Iz Gorice je zbežal v Benetke, ker je razpadla uprava Ilirskih provinc.²⁸

Ko je Napoleon leta 1814 zbežal z Elbe, so avstrijske oblasti Calafati konfinirale v Karlovac. Izpustili so ga šele po bitki pri Waterlooju (18. julija 1815).

Naselil se je v Kopru pri svoji sestrični E. Cerineo. Stalno ga je nadzorovala policija, tako da ni smel opravljati odvetniške službe in se niti politično udeleževati.

Legijo časti mu je 24. novembra 1818 potrdil francoski kralj Ludvik XVIII.²⁹

Umrli je v veliki revščini 3. julija 1822 v hiši Orlandini v Kopru. Pokopan je na koprskem pokopališču v Škocjanu, ki ga je leta 1810 dal zgraditi sam.³⁰

Seznam nekaterih sodnih pravnih, ki jih je vodil Angelo Calafati

Allegazione conclusionale delli Nobili signori Antonio Canonico, Giuseppe e Madelena Fratelli, e sorella Gravisi qm. Marchese Matteo. Trieste della Ces. Reg. privilegiata stamperia Governiale 1798, Biblioteca civica, Trst, sig. R.P.MISC., 4 - 3277

Allegazione prima delli Nobili signori Conti Fratelli Bocchina contro i Nobili signori Conti Fratelli Boltrestain. 1798 in Venezia, nelle stamperia Valvansense. Biblioteca civica, Trst, sig. MISC., 6 - 1138

Allegazione seconda delli Nobili signori Fratelli Co: De Bocchina in causa con li Nobili signori Co: Boltrestain, 1799, Biblioteca civica, Trst, sig. MISC., 6 - 1138

In difesa di Anna Pieri Allegazione. Trieste dalla Ces. Reg. privilegiata stamperia Governiale 1798, Biblioteca civica, Trst, sig. MISC., 6 - 2173

Allegazione delli Fratelli Fermiflia, 1798

Allegazione seconda, Biblioteca civica, Trst, sig. R.P.MISC., 4 - 330

Petizione. Replica, e Gravame del signor Bortolo Cernivani, Biblioteca civica, Trst, sig. R.P.MISC. 6 - 1146

In difesa di Gregorio Stradizza Qu. Michiel della campagna di altura territorio di Pola nell'Istria Condanato a Morte l'anno 1801. E per sovrana Grazia readetto, e abilitato a nuove difese Allegazione, Venezia, 1805. Nelle stamperia di Vincenzo Rizzi. Con regia Approvazione, Biblioteca civica, Trst, sig. R.P.MISC., 3 - 3119

Risposta delli Nobili signori Marchese Girolamo Gravisi e conte Francesco del Tacco Eredi Barbianca alla Petizione della Nob. Signora Francesca e Tonina Sorelle Mutoni, Erede e rapresentati Elisebeta, loro Madre. Trieste, dalla Ces. Reg. privilegiata stamperia Governiale 1802, Biblioteca civica, Trst, sig. R.P.MISC., 6 - 2168

Risposta duplice e contro conclusionale della signora Francesca, nata Corte Relita Baseggio, Biblioteca civica, Trst, sig. R.P.MISC., 6 - 502

Allegazione della dita Orlandini di Capodistria, Dalle stamperia di Francesco Andreola, 1798, Biblioteca civica, Trst, sig. R.P.MISC., 4 - 3116

Allegazione di D. Lorenzo d'Este Canonico Bonifacio, Biblioteca civica, Trst, sig. R.P.MISC., 4 - 3300

Allegazione prima delli Nobili signori Conti Pietro e Bernardo fratelli Borisi, Biblioteca civica, Trst, sig. 4 - 3258

In difesa di Eufemia Sissa di Cavran, territorio di Pola nell'Istria, Condannati a Morte l'anno 1801 e per sovrana Grazia readetta Allegazione, Venezia, 1805. Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, sig. D. 10580

In difesa di Carlo Papalini, Nobile di Parenzo, Allegazione, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja, Koper, D. 11176

Allegazione prima, Della Nob. sig. Co: Maddelena Brutti, Relita Almerigotti, Tutrice de' propri figli pupilli, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, D 11101

RIASSUNTO

Il contributo presenta la figura di Angelo Calafati, uno dei protagonisti più eminenti della storia istriana tra la prima occupazione austriaca del 1797 ed il Congresso di Vienna del 1814/15. Sulla base di alcune nuove acquisizioni e di fonti d'archivio l'autore ci presenta questo interessante e per certi versi controverso ed ambizioso personaggio che fu prefetto dell'Istria ed uno dei fedelissimi di Napoleone nella nostra provincia. In aggiunta al testo sono riportati alcuni processi condotti da Angelo Calafati dopo il suo arrivo a Capodistria nel 1798.

26 Arhiv Slovenije, Istrski intendat, F. Personalne zadeve

27 Quarantotti G., ibidem, str. 289

28 Quarantotti G., ibidem, str. 308

29 Cossar R.M. ibidem, str. 78

30 Pusterla G., La necropoli di S. Canziano nel suburbio di Capodistria, 1888, str. 6